

tepaV

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı

Kriz sonrası Avrupa Birliđi'nin genişleme hızı

Güven Sak

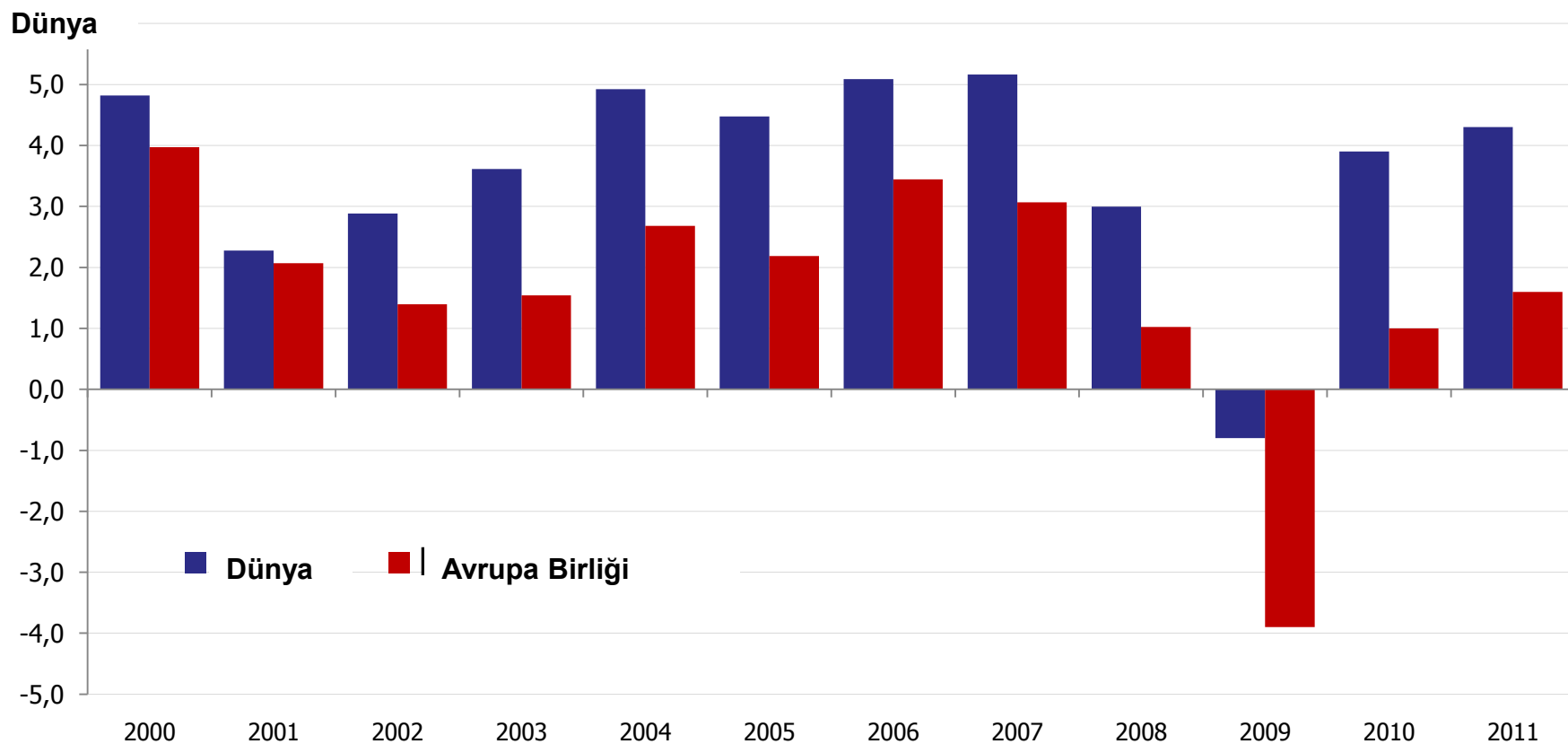
İstanbul, 22 Şubat 2010

Çerçeve

- Hangi krizden bahsediyoruz?
 - 2008 küresel krizi mi PIGS (Portekiz, İtalya, Yunanistan ve İspanya) krizi mi?
- PIGS'in öne çıkan özellikleri neler?
 - Yunanistan'ın kullandığı yaratıcı muhasebe teknikleri olayı sadece tetikledi
 - Derin yapısal problemler
- Türkiye'nin PIGS ile ortak yanları neler?
 - Benzer yapısal problemler
- Türkiye'nin katılımına etkiler
 - Ne yapmalıyız?

Avrupa'da yavaş toparlanma...

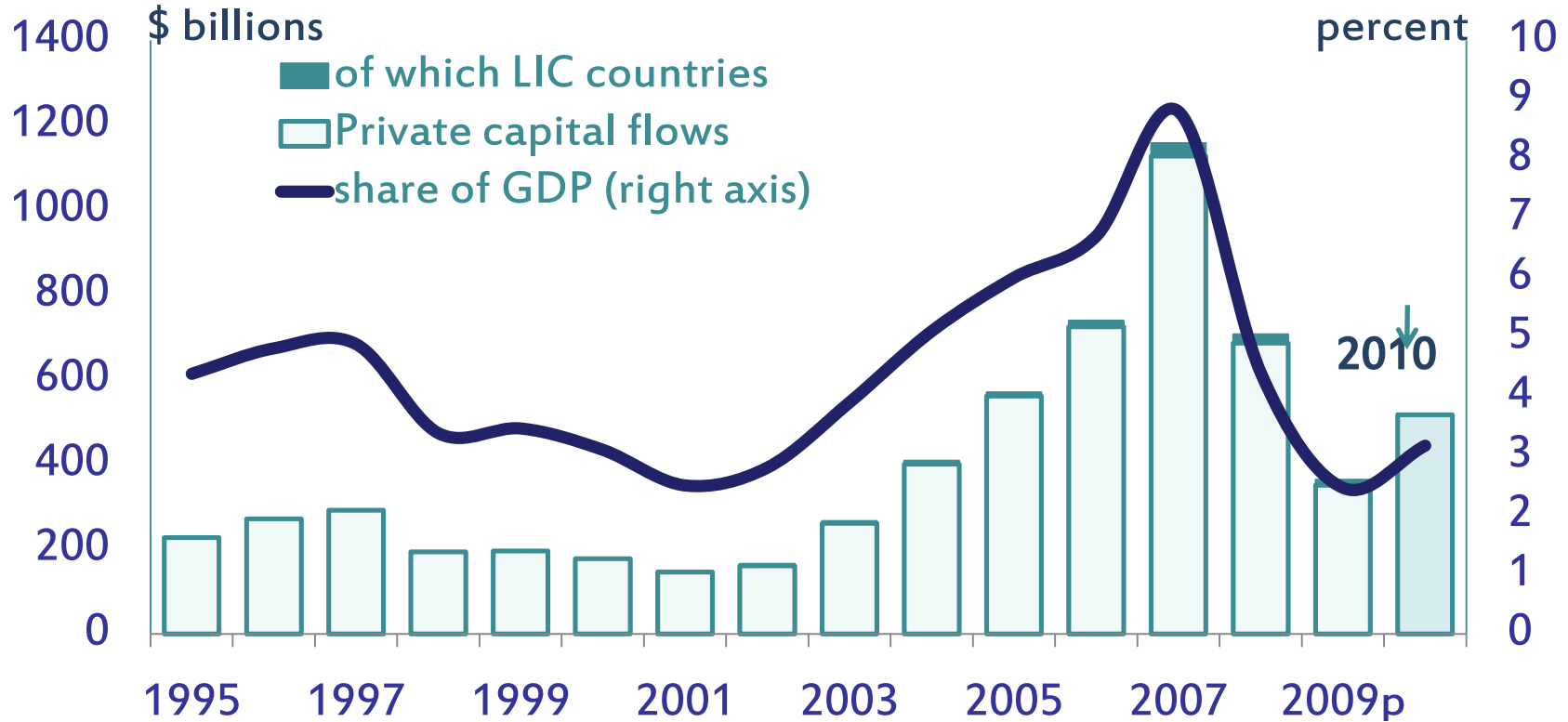
AB-27 ülkelerinde GSYİH Büyüme Oranları (%) ve Dünya Üretimi, 2000-2011

- Avrupa'da yavaş toparlanma
- Uluslararası fon akımları iyileşiyor mu?
 - Hala düşük düzeylerde
 - Yatırımcılar şu anda seçici veya riskten daha fazla kaçınıyor
- Riskten kaçınan yatırımcılar ayırım yapma eğilimindedeler
 - PIGS kötü tarafta
 - Türkiye'nin nerede durduğunu henüz görmedik

Özel sermaye akımı bir süre daha kriz öncesi düzeye yükselecek gibi görünmüyor

Gelişmekte olan ülkelere net özel sermaye akımı

Genişleme için durum zaten kötüydü, şimdi neler oldu

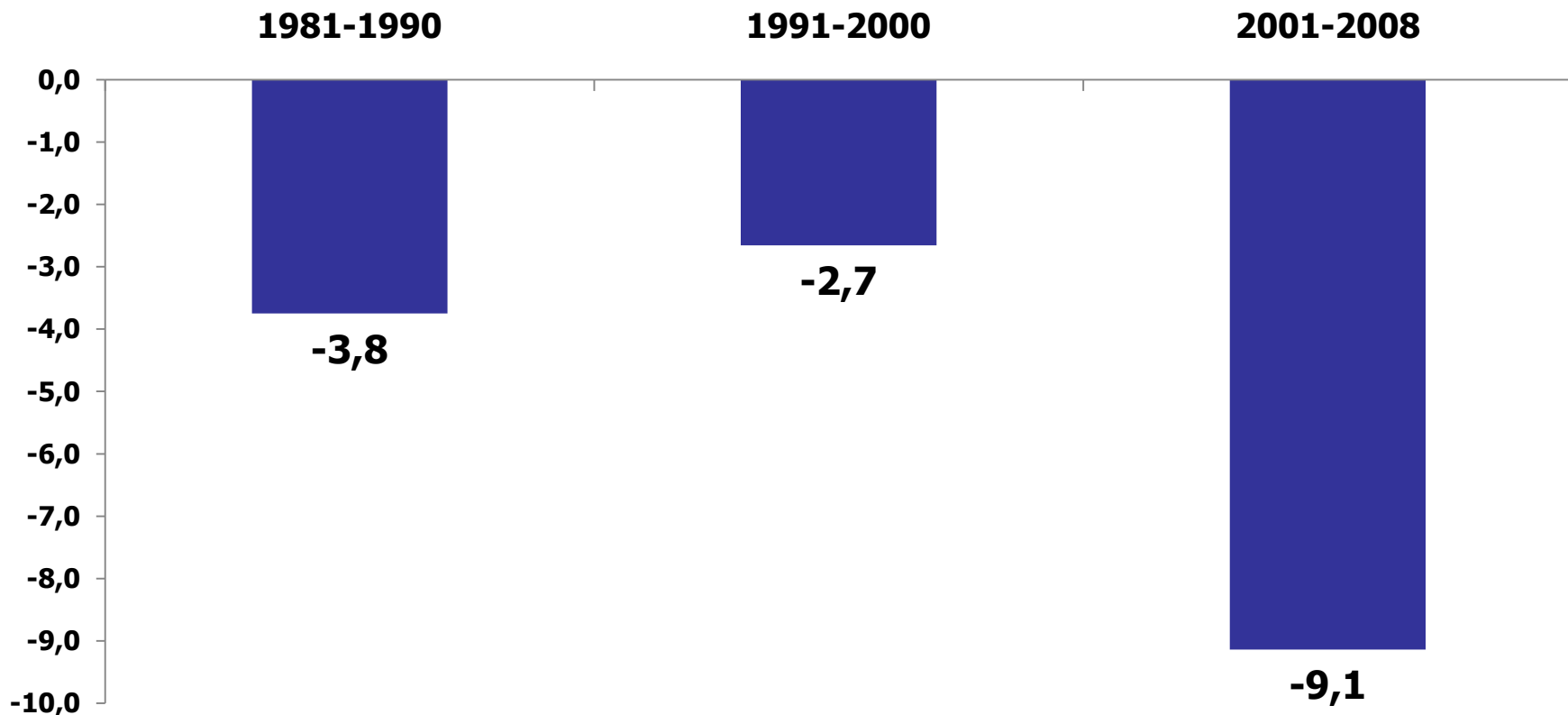
- Düşük büyüme, yüksek işsizlik ve kamu hesaplarındaki kötüleşme genişleme sürecini zaten kötü etkiliyordu
- AB kriz sırasında koordinasyon konusundaki eksikliklerini gözler önüne serdi.
 - ABD'de durum daha iyiydi çünkü destek paketinin koordinasyonu için bu kadar vakit harcamasına gerek yoktu.
 - Vergi sistemi için de aynı durum geçerli. Aralarında benzerlik yok.
- PIGS ile birlikte yeni bir sorun ortaya çıktı
 - Yapısal sorum
 - Düşük tasarruf oranı, cari hesaplar ve maliye politikası
 - AB bu sorunlara yönelik işler durumunda bir mekanizmaya sahip değil

PIGS'in öne çıkan özellikleri

- Birliğe yeni katılmış olmaları mı?
 - İrlanda 1973
 - Yunanistan 1981
 - İspanya 1986
 - Portekiz 1986
 - İtalya 1958
- Hepsinin Akdeniz ülkesi olması mı?

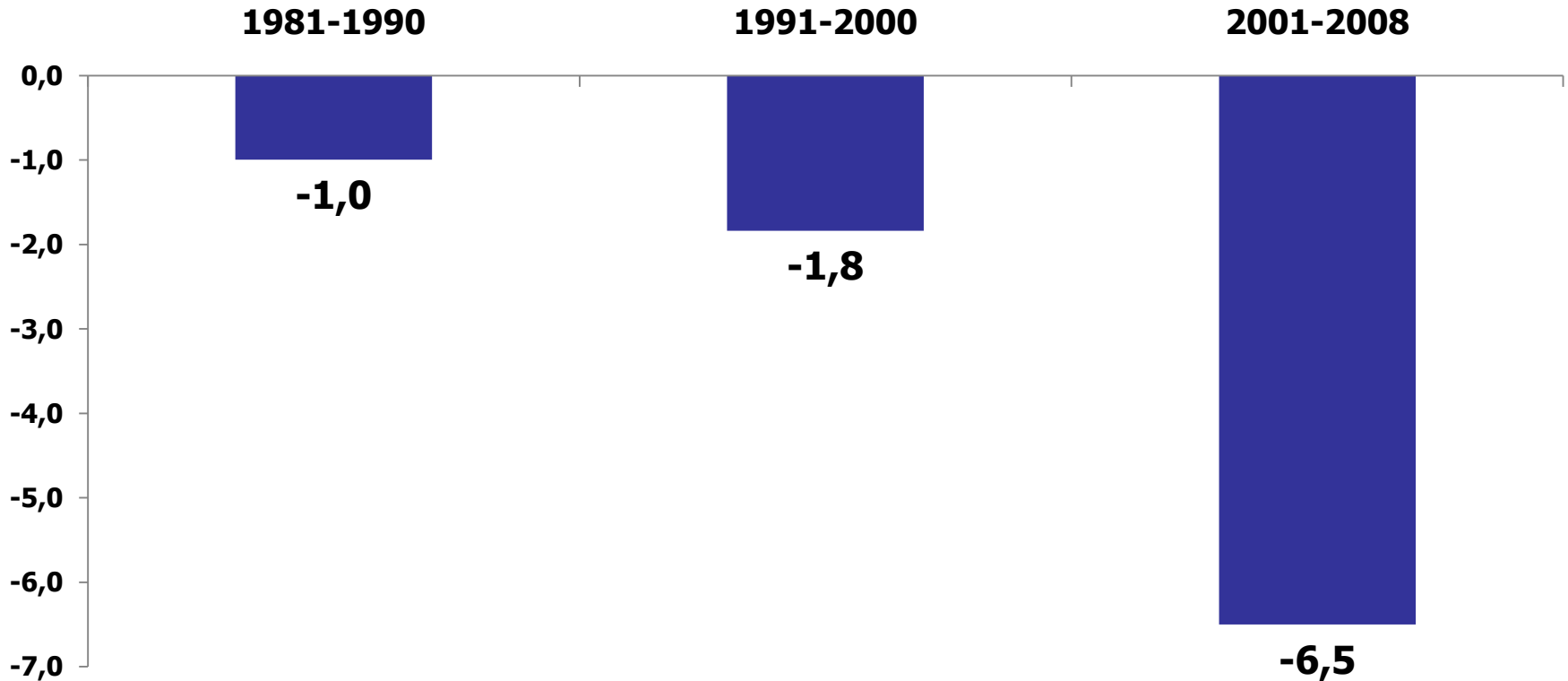
Yunanistan: cari açık 2000'li yıllarda sıçrama yaptı

Yunanistan'da Cari İşlemler Hesabı / GSYİH oranı (%) 1981-2008

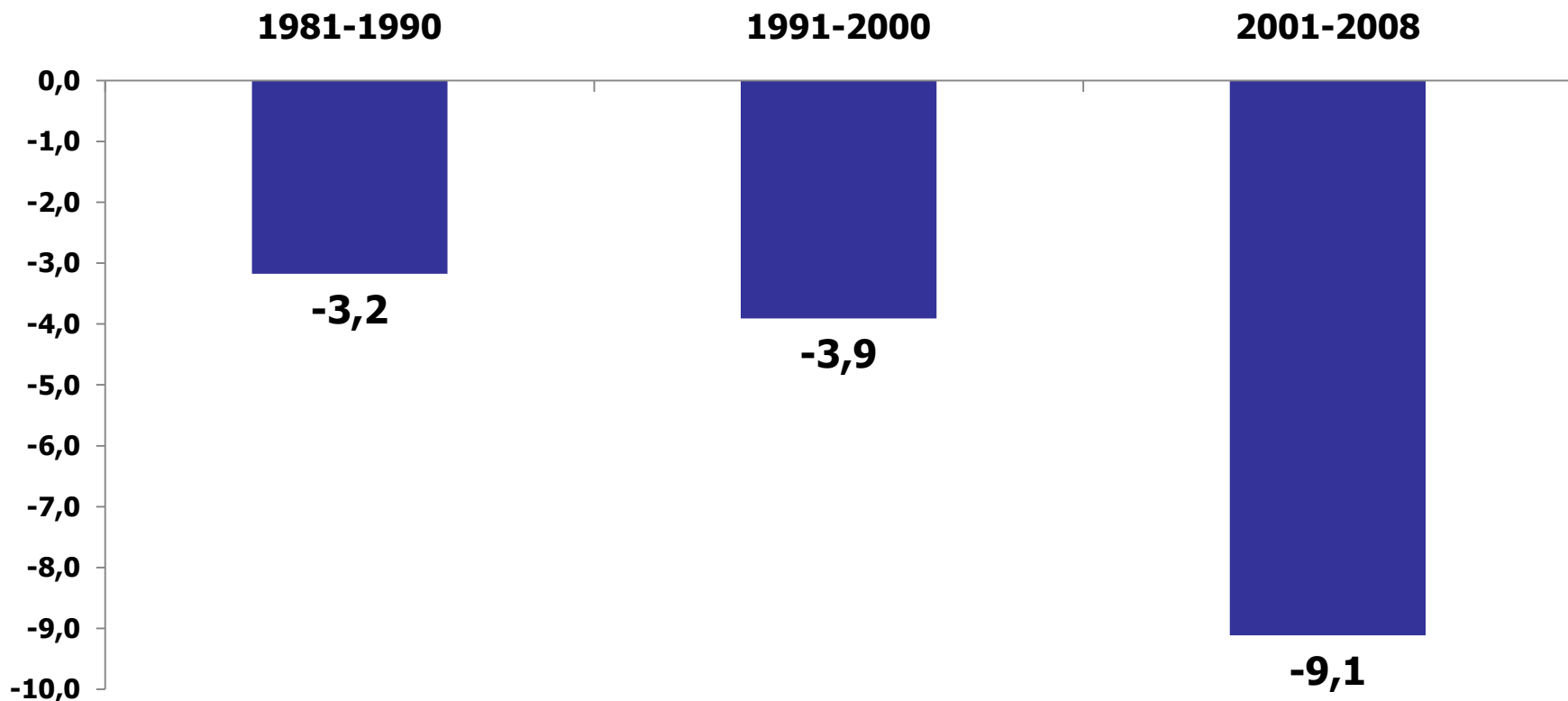
Benzer bir sıçrama İspanya'da var

İspanya'da Cari İşlemler Hesabı / GSYİH oranı (%) 1981-2008

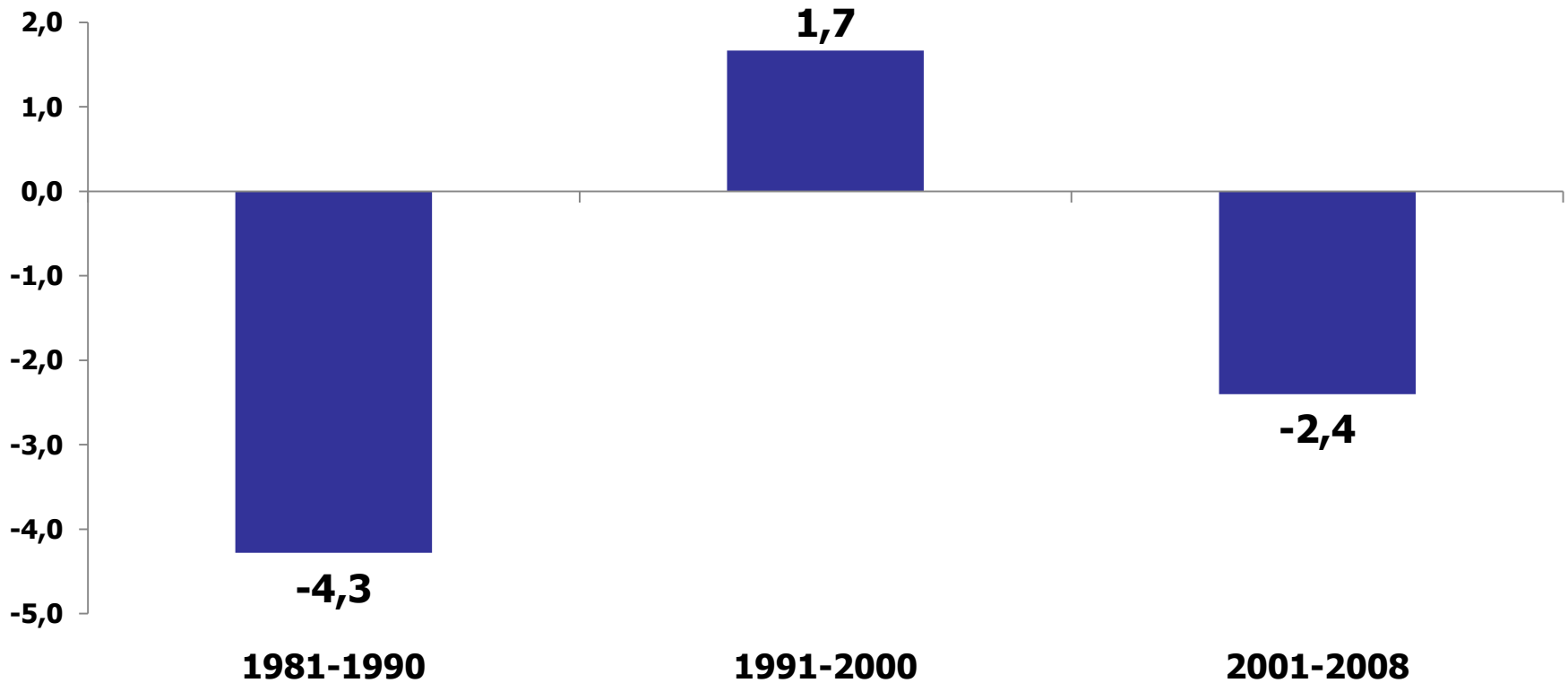
Portekiz'in cari açığı: sadece tesadüf mü?

Portekiz'de Cari İşlemler Hesabı / GSYİH oran (%) 1981-2008

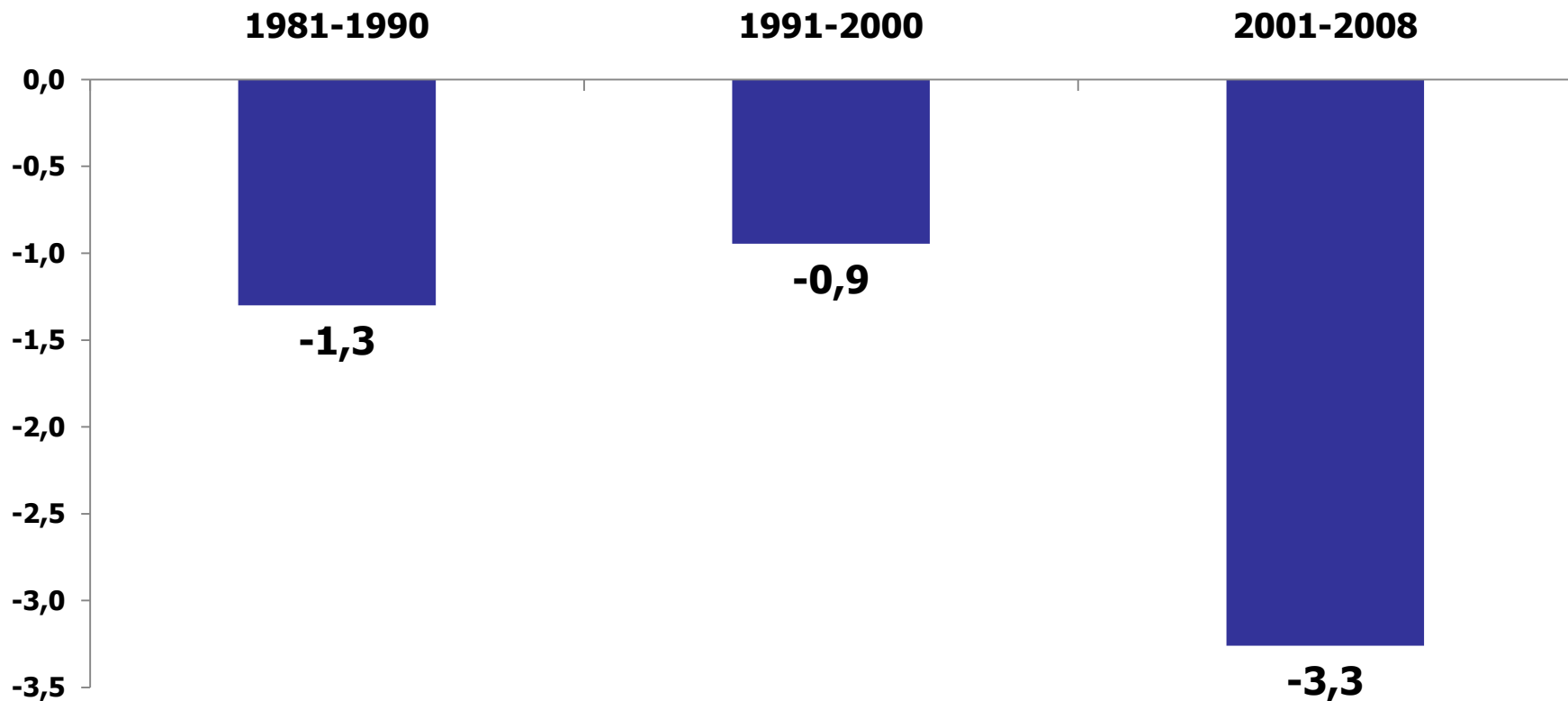
İrlanda cari açık konusunda daha iyi durumda

İrlanda'da Cari İşlemler Hesabı / GSYİH oranı (%) 1981-2008

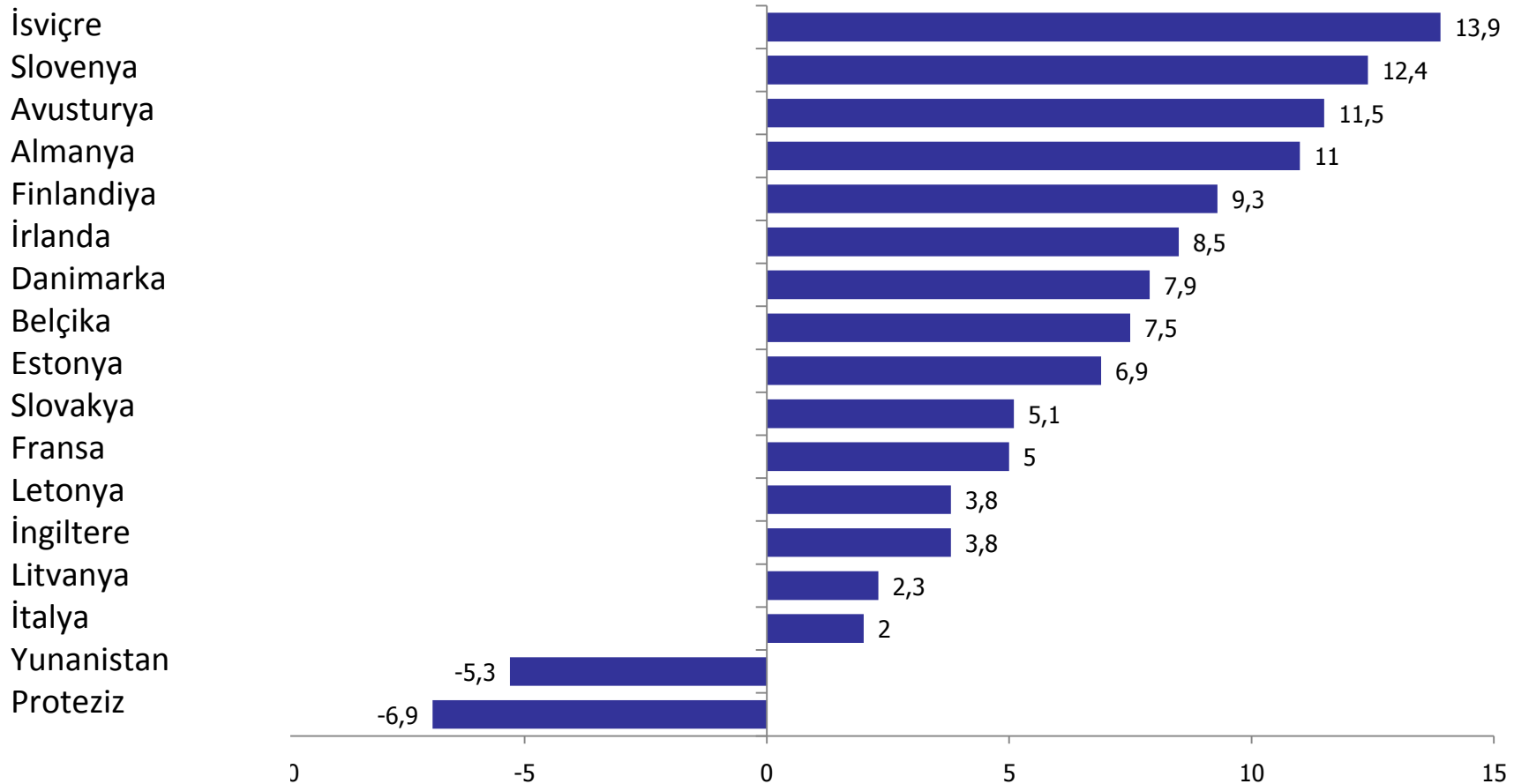
Peki ya Türkiye'nin cari açığı?

Türkiye'de Cari İşlemler Hesabı / GSYİH oranı (%) 1981-2008

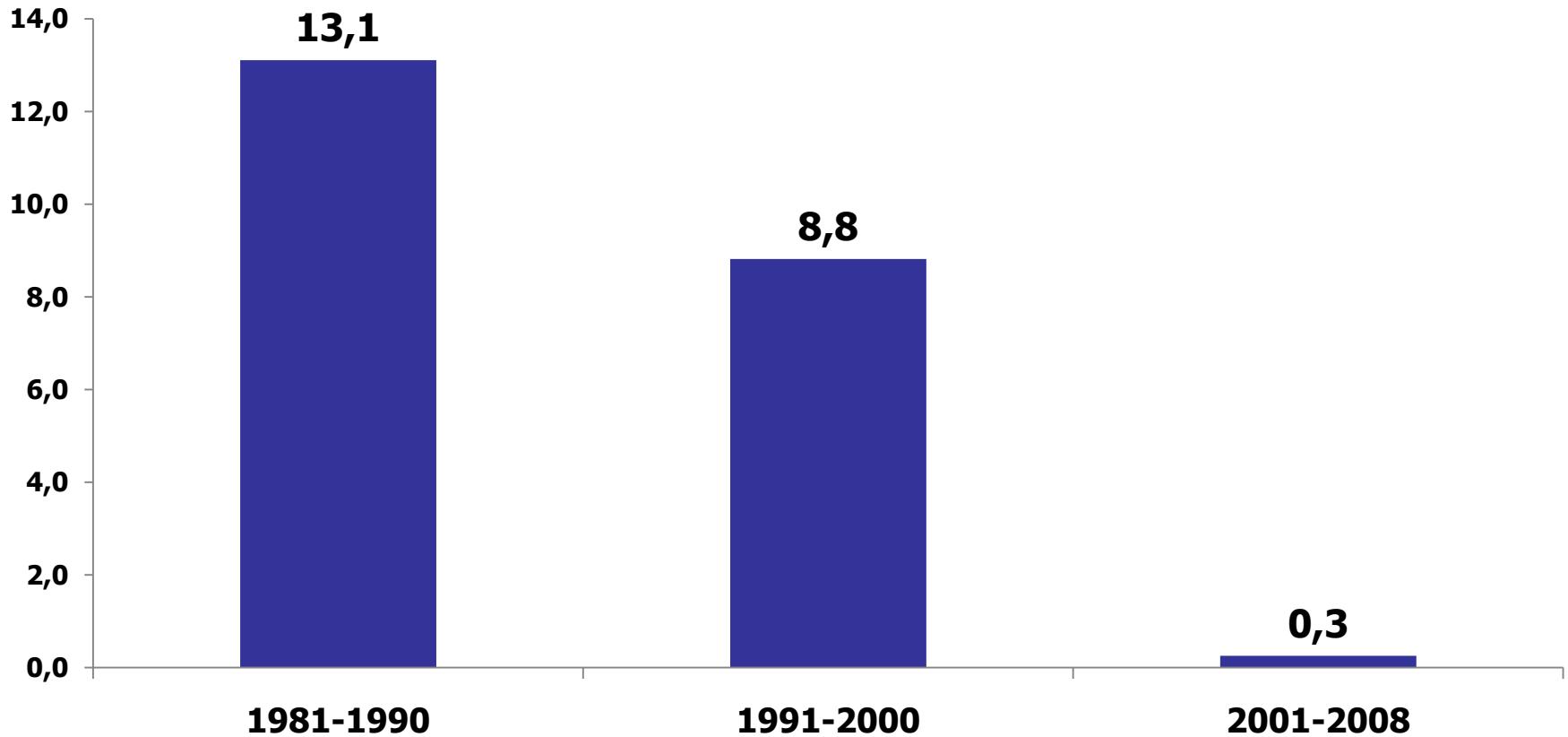
Avrupa'da karmaşık tasarruf motifi

Avrupa'da Net Tasarruf Oranları (Net Ulusal Tasarruf/GSYİH, %, 2007-08 Ortalama)

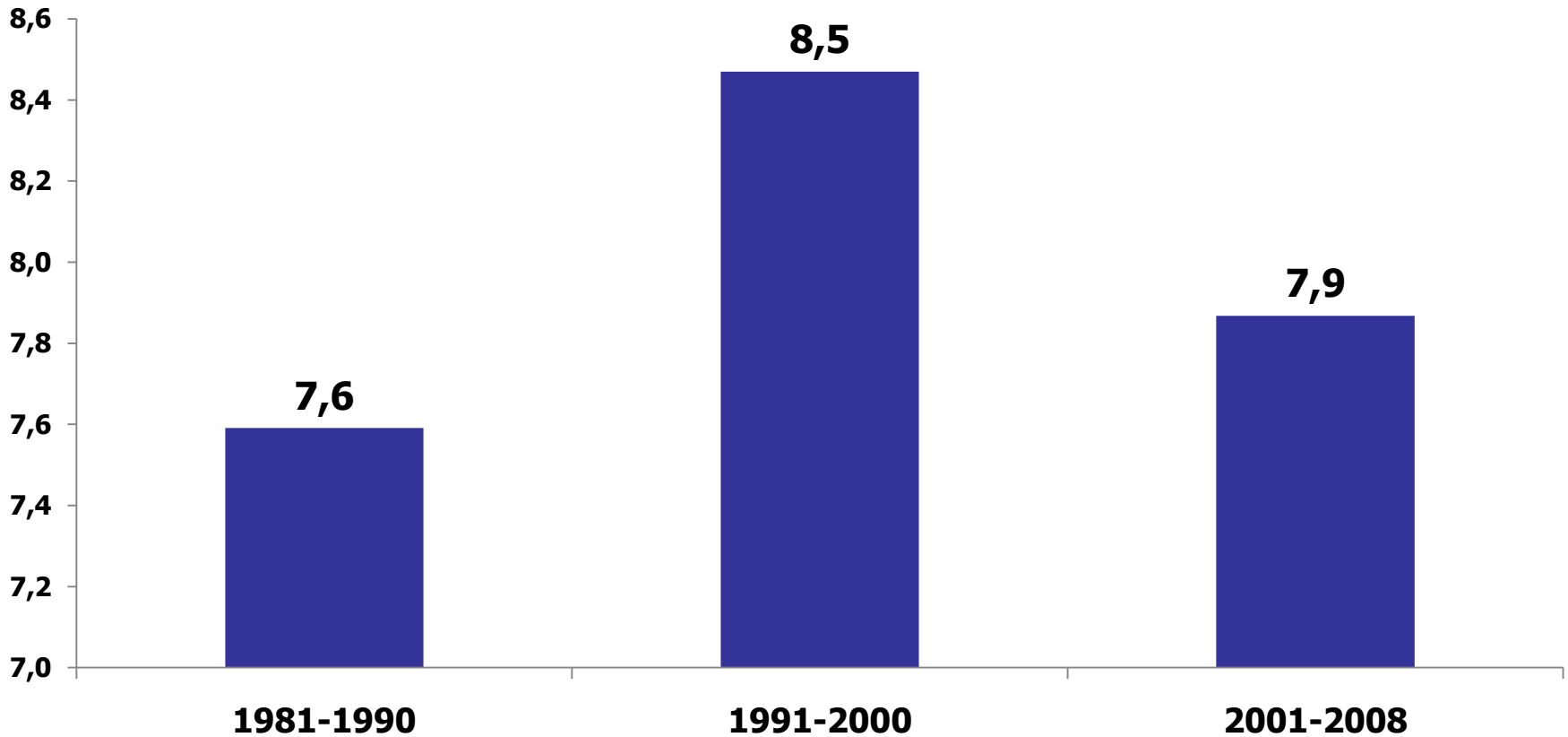
Basit ifadeyle Yunanistan artık tasarruf edemez...

Yunanistan'da Net Yurtiçi Tasarruf / GSYİH oranı (%) 1981-2008

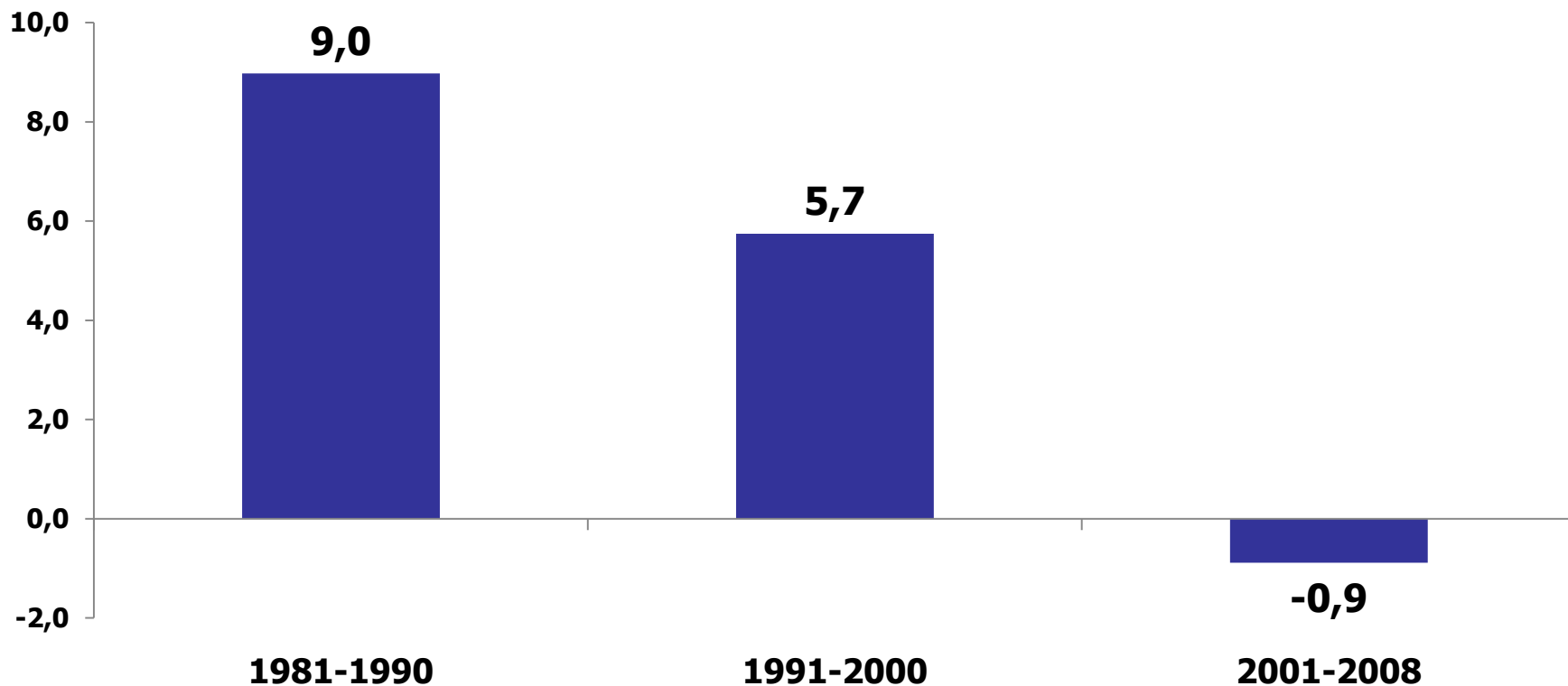
İspanya tasarruflar konusunda Yunanistan'dan daha iyi durumda, ama orada da bir düşüş var

İspanya'da Net Yurtiçi Tasarruf / GSYİH oranı (%) 1981-2008

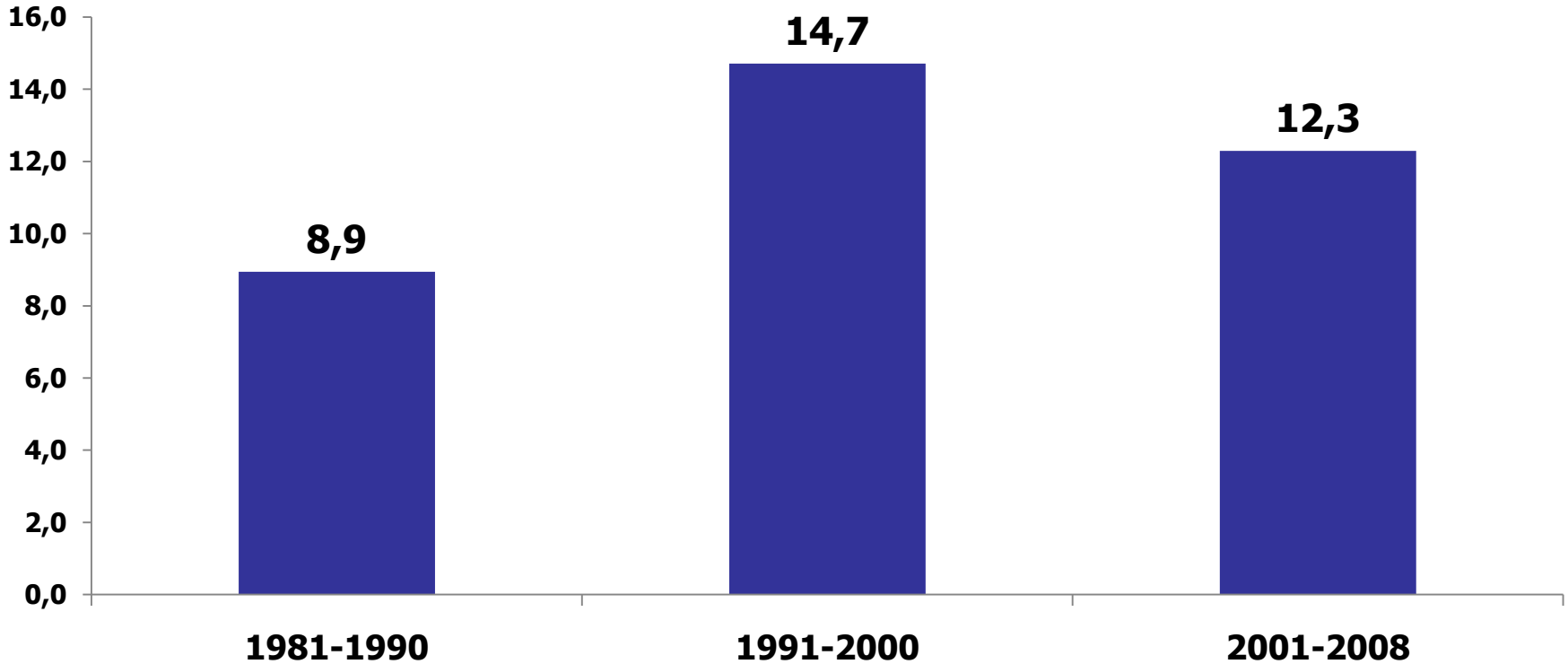
Portekiz'in durumu Yunanistan'dan da kötü; tasarrufları negatif

Portekiz'de Net Yurtiçi Tasarruf / GSYİH oranı (%) 1981-2008

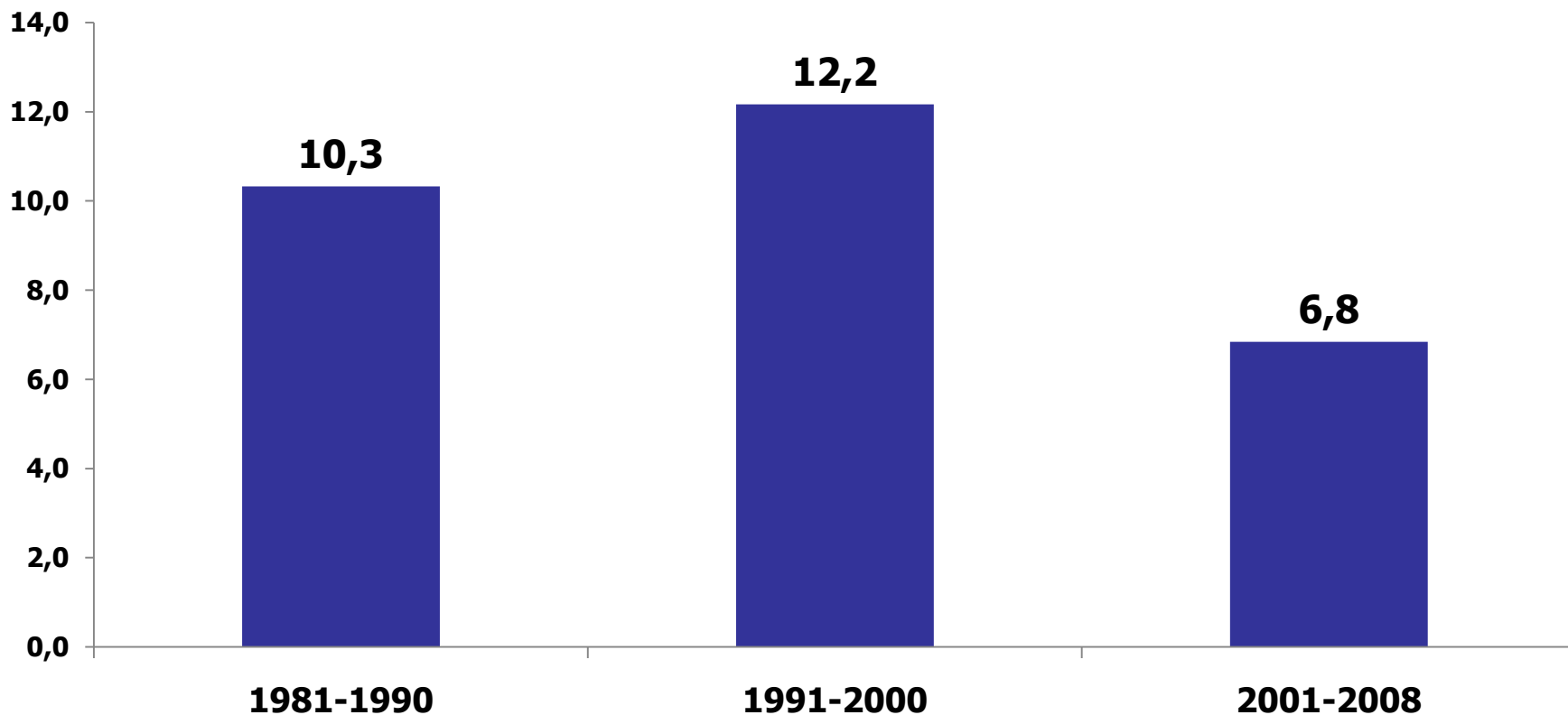
İrlanda'nın açık bir tasarruf problemi yok

İrlanda'da Net Yurtiçi Tasarruf / GSYİH oranı (%) 1981-2008

Düşük tasarruf oranı Türkiye için de ciddi bir problem

Türkiye'de Net Yurtiçi Tasarruf / GSYİH oranı (%) 1981-2008

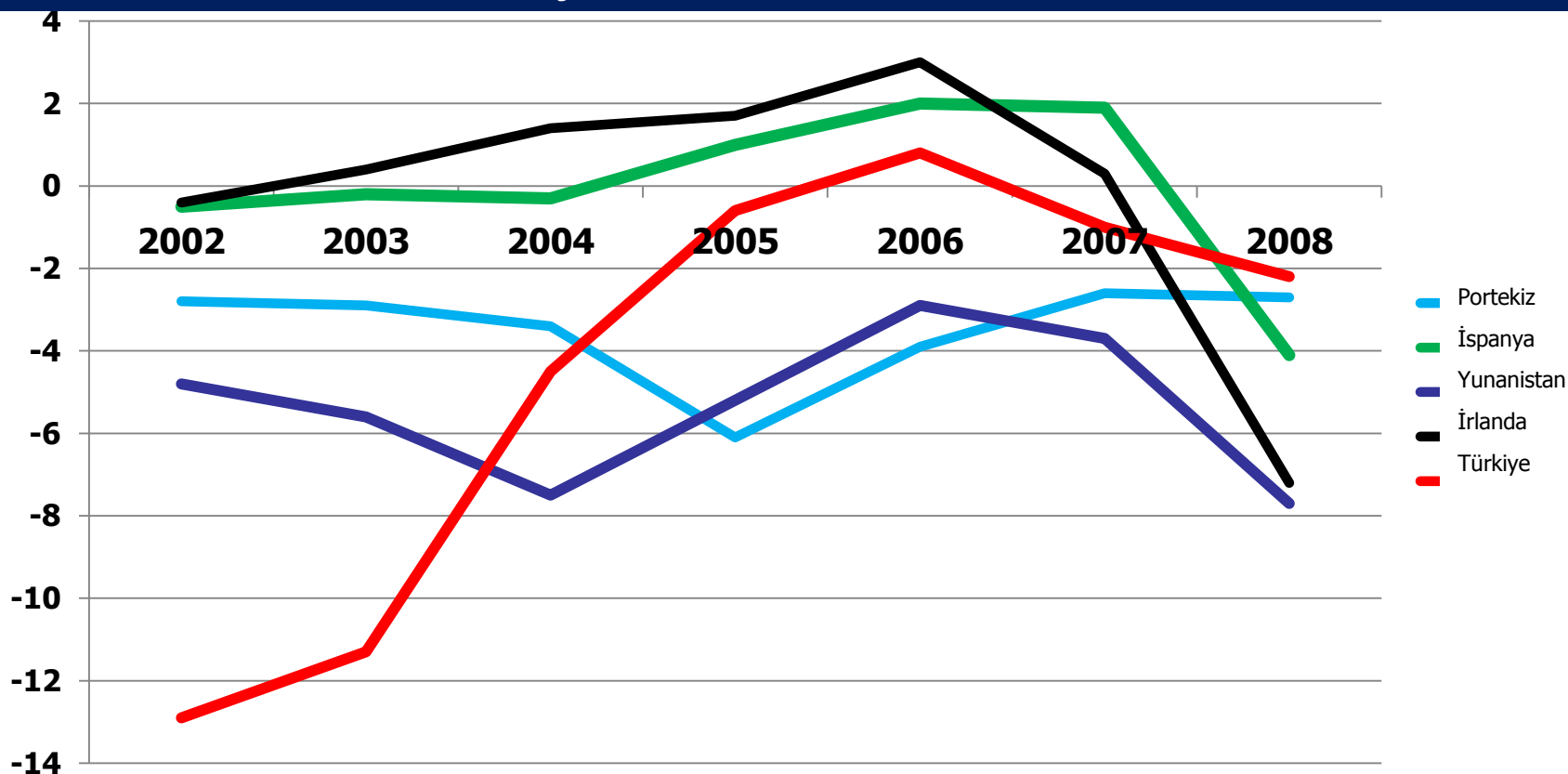

Yurtiçi tasarruflar neden düşme eğiliminde?

- AB üyesi olma: sermaye yatırımcının kurumsal yapısını bildiği ülkelere akıyor.
- Blanchard ve Giavazzi (2002)
 - Tasarruflar azalıyor; yatırımlar artmıyor (Yunanistan, Portekiz, İspanya)
 - Finans ve ticarete bütünleşmenin artışı
 - Düşük faiz oranları – kaynak ülkedeki gibi
 - 1950’lerde Porto Riko ve ABD örneği.

Beş ülkede de hükümet açığı son zamanlarda kötüleşti

Portekiz, İspanya, Yunanistan, İrlanda ve Türkiye’de Genel hükümet açığı (-) ve fazlası (+); GSYİH yüzdesi cinsinden, 2002-2008,

AB yakınsaması kendi başına sorunun bir nedeni

- Küresel kriz tek neden değil, yapısal sorunlar da var.
 - Yalnızca Yunanistan'ın suçu değil.
- Diğer ülkelere yetişmek için kaynaklarınızın izin verdiği kadar fazla büyümelisiniz
 - Mali disiplini sağlayacak bir mekanizma yoksa sürdürülebilir büyüme sorunlu olabilir.
 - Söz konusu beş ülkede yaşanan sorun buymuş gibi görünüyor

Eksik olan ne?

- Yakınsama sürecine yönelik daha güçlü bir mali koordinasyon mekanizması.
- Wyplosz ve Krogstrup, 2009
 - Şili, Brezilya (resmi)
 - İngiltere, Gayri resmi “Mali İstikrar Kodu”
 - Belçika, Yüksek Finans Konseyi
 - Danimarka, Hollanda, İsveç: halkı bilgilendirmekle görevli bilirkişi komiteleri.
- Bunlar yurtiçi tasarruflar düşükse veya düşmekteyse özellikle gerekli
 - Örneğin PIGS’de/ yüksek oranda artan bütçe açıkları

AB neden müdahale etmeli?

- Ortak para birimi otomatik stabilizasyonu önlüyor
 - Paranın değer kaybetmesi söz konusu değil
- Kurtarma operasyonu nasıl organize edilmeli?
 - IMF
 - AB bu amaca yönelik bir mekanizmaya sahip olmalı
- Şu anda IMF en uygulanabilir çözüm gibi duruyor.
- Orta vadede mali kural ve genişleme süreci için güçlü Brüksel koordinasyonu.

Çıkış yolu nerede?

- Mali sorunları olan ülkeler mali disiplin kurallarına uymak zorunda
 - AB'ye uygun değil ama bunun gibi bir şey olmalı
- Yeni "normal" koşullarda genişleme.
 - Mali kural ve maliye politikası konseyleri mali kuralın inandırıcılığını sağlamalı.
 - Şartlılık ilkesi altında IMF'den AB'ye

Politika koordinasyon gerekliliklerinin artması genişleme sürecini yavaşlatır mı?

- Yalnızca politika koordinasyonu mu?
- AB için şartlılık?
- Türkiye için iyi haber mi?
- AB gündeminde yeni bir konu var
 - Mali koordinasyon
 - Maastricht'ten sonra ne gelecek?
 - Merkez için olmasa da çevre için?

Türkiye'nin şu anki kaygısı ne olmalı?

- Sürdürülebilir ve istikrarlı büyüme sağlamak
 - Büyüme oranında daha az dalgalanma
 - Yüksek cari açık oranı kötüdür.
- Bu sorunla nasıl başa çıkmalıyız?
 - Yurtiçi tasarruf oranını artırarak? Pek olası değil
 - Vergi matrahını artırıp daha fazla vergi toplayarak? 2014'e kadar pek olası değil
 - Hükümet harcamalarına üst sınır koyarak? Yapılabilir---Mali kural.

Sonuç

- 2008 krizi halihazırda genişleme sürecinin hızını olumsuz etkilemişti
 - Teşvik paketlerinden kaynaklanan mali sorunlar zaten vardı
 - Yeni sorunlara gerek yok
- PIGS genişleme konusundaki kaygıları artıracak
 - AB hayır diyemez.
 - AB Yunanistan'ı desteklemek durumunda.
 - Şimdi AB şartlılığının sırası geldi.
- AB'ye sizin için ne yapabileceğini sormayın; kendinize ne yapabileceğinizi sorun
 - Yapısal intibak sorununun bir makro boyutu da olmalı
 - Bugüne kadar her şey mikro düzeyde ele alındı.